

11. 1. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co dál s LED žárovkami „zdarma“?

Řada zákazníků při uzavření smlouvy na dodávku elektřiny nebo plynu dostane jako „bonus“ sadu LED žárovek za zvýhodněnou cenu. Kdo je příslušný k rozhodování o tom, zda jsou následné výzvy k doplatku plné kupní ceny žárovek v případě ukončení smlouvy zákazníkem v souladu s energetickým zákonem, v souladu se zákonem, nebo se naopak jedná o nekalou obchodní praktiku? Jak mají postupovat zákazníci vůči Dodavatelům, kteří po nich vyžadují doplacení plné kupní ceny?

GLATZOVA & Co.

Někteří dodavatelé elektřiny a/nebo plynu („**energie**“) začaly před cca třemi lety odběratelům energií v postavení spotřebitelů („**zákazník**“) nabízet v rámci uzavírání smluv na dodávku energií („**Smlouva**“) jako „bonus“ uzavření kupní smlouvy na sadu několika kusů LED žárovek („**Kupní smlouva**“) za zvýhodněnou cenu ve výši např. 1,- Kč s DPH („**Dodavatel**“). Tento „bonus“ sloužil jako lákadlo pro zákazníky k uzavření Smlouvy s Dodavatelem. Jako tzv. „prozákaznický“ krok prodloužili někteří tito Dodavatelé lhůtu pro odstoupení od Kupní smlouvy na místo 14 dnů dle § 1829 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, na 30 dnů od jejího uzavření.

Součástí Kupní smlouvy jsou především dvě vzájemně propojená sporná ujednání, která vyvolávají pochybnosti o jejich zákonnosti:

- První z nich poučuje zákazníka o právu na ukončení Smlouvy v souladu se zákonem č. [458/2000](#) Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), podle kterého **pokud zákazník ukončí Smlouvu v souladu s energetickým zákonem, vznikne zákazníkovi povinnost uhradit Dodavateli plnou kupní cenu žárovek, a to ve výši např. 2.000,- Kč s DPH**[1]. K tomu ale musí být samozřejmě splněna podmínka, že zákazník od Kupní smlouvy neodstoupil a současně na své náklady nevrátil žárovky v originálním obalu. Odkazem na ustanovení energetického zákona se má na mysli § 11a tohoto zákona. Energetický zákon ve znění účinném do 31. 12. 2015 v § 11a odst. 2 umožňoval spotřebiteli, který uzavřel smlouvu na dodávku energií mimo obchodní prostory odstoupit od smlouvy **bez jakékoliv sankce** ve lhůtě 5 dnů před zahájením dodávky energií. Energetický zákon ve znění účinném od 1. 1. 2016 sice zkracuje lhůtu pro odstoupení od smlouvy na 14 dní od jejího uzavření[2], ale zároveň obsahuje § 11a odst. 3, podle kterého mohou zákazníci smlouvu na dodávky energií uzavřenou mimo obchodní prostory nebo distančním způsobem **bez jakékoliv sankce** vypovědět do 15. dne po zahájení dodávky energií novým dodavatelem. V praxi je doba od uzavření smlouvy na dodávku energií a změnou dodavatele v drtivé většině případů delší než 14 dní, ale i než 30 dnů, tedy delší než prodloužená lhůta pro odstoupení od Kupní smlouvy.
- Druhým sporným ujednáním je pak ustanovení o tom, že Smlouva a Kupní smlouva nejsou smlouvy na sobě závislé, a tedy že se posuzují obě samostatně.

V případě, že zákazník odmítl uhradit doplatek kupní ceny, obdržel od některých z těchto Dodavatelů upomínku.[3]

Výše popsaná jednání a sporná ujednání Kupní smlouvy vyvolávají řadu otázek, k nimž zároveň připojuji svůj názor:

1) Lze považovat jednání Dodavatelů spočívající v doučtování plné kupní ceny žárovek v případě ukončení Smlouvy v souladu s § 11a energetického zákona za zákonné, nebo se jedná o skrytou sankci[4] a tedy o nekalou obchodní praktiku podle § 4 odst. 1 zákona č. [634/1992 Sb.](#), o ochraně spotřebitele?

Podle mého názoru se o nekalou obchodní praktiku jedná. Jestliže totiž Kupní smlouva obsahuje ujednání, podle kterého pokud zákazník ukončí Smlouvu v souladu s energetickým zákonem, vznikne zákazníkovi povinnost uhradit Dodavateli plnou kupní cenu žárovek, je nepochybné, že pokud by zákazník svého práva na ukončení Smlouvy nevyužil, Dodavatel by zaplacení celé kupní ceny za žárovky nepožadoval. V takové případě by platilo ujednání Kupní smlouvy, podle kterého Dodavatel zákazníkovi prodává žárovky za zvýhodněnou cenu např. 1,- Kč s DPH, kterou zákazník podle Kupní smlouvy uhradil v hotovosti při podpisu Kupní smlouvy.

Požadavek Dodavatele na zaplacení plné kupní ceny je tak reakcí na ukončení Smlouvy a nelze dospět k jinému závěru, než že se jedná o sankci za realizaci zákonného práva na ukončení Smlouvy podle § 11a energetického zákona. Obsahově tedy sporná částka ve výši např. 2.000,- Kč není žádným doplatkem kupní ceny, ale zákonem zakázanou sankcí za využití práva na ukončení Smlouvy bez jakékoliv sankce. Takové jednání Dodavatelů vykazuje znaky klamavého konání[5] a agresivní obchodní praktiky[6], jakožto dvou druhů nekalé obchodní praktiky[7].

2) Který orgán státní správy je oprávněn na výše uvedenou otázku odpovědět?

Vzhledem k tomu, že k uzavírání Kupní smlouvy dochází při současném uzavírání Smlouvy, jakožto smlouvy na dodávku energií, vyvolává tento vztah domněnku toho, že příslušným orgánem k podání podnětu na zahájení správního řízení ve věci podezření ze spáchání správního deliktu podle § 24 odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele (tj. nekalé obchodní praktiky) je příslušný Energetický regulační úřad („ERÚ“). Proto naše první kroky v souvislosti s uvedenou logikou vedly k ERÚ.

Podle § 17 odst. 7 písm. f) energetického zákona ERÚ vykonává dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele v oblasti podnikání v energetických odvětvích.

ERÚ v rámci rozhodování o nekalé obchodní praktiky Dodavatelů však projevil názor, že věcná souvislost mezi Smlouvou a Kupní smlouvou existuje, ale že Kupní smlouva je uzavřena v režimu neupraveném energetickým zákonem (Kupní smlouva je uzavřena v režimu občanského zákoníku), tudíž porušení povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele při uzavírání Kupní smlouvy nebo následným úkonem majícím důvod v této Kupní smlouvě nelze považovat za porušení povinností Dodavatele v elektroenergetice nebo plynárenství. Z toho ERÚ dovodil, že není o nekalé obchodní praktice Dodavatelů příslušný rozhodovat.

Po neúspěchu u ERÚ jsme se obrátili na Českou obchodní inspekci („ČOI“), jelikož ta podle § 2 zákona č. [64/1986 Sb.](#), o České obchodní inspekci, kontroluje fyzické a právnické osoby, které nabízejí, prodávají, dodávají nebo uvádějí na trh výrobky, nabízejí nebo poskytují služby nebo vyvíjejí jinou činnost podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu (např. zákon o ochraně spotřebitele), pokud to tento zákon nebo zvláštní právní předpis stanoví. Zákon o ochraně spotřebitele (§ 23 odst. 1) přiděluje ČOI příslušnost ve věci dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem. Podle § 4 odst. 4 tohoto zákona patří mezi povinnosti stanovené tímto zákonem mimo jiné i zákaz užívání nekalých obchodních praktik před rozhodnutím ohledně koupě, v průběhu rozhodování a po učinění rozhodnutí.

ČOI však stejně jako ERÚ vyslovila v rozhodování o nekalé obchodní praktice Dodavatelů svoji nepřislušnost s odůvodněním, že se jedná o řešení sporu vzniklého ze soukromého smluvního vztahu, přičemž dále uvedla, že její příslušnost je v oblasti veřejnoprávní (je oprávněna provádět v oblasti spotřebitelských vztahů u povinných subjektů kontroly dodržování podmínek stanovených obecně závaznými předpisy, zejm. zákonem na ochranu spotřebitele např. při reklamačních řízeních nebo účtování jimi prováděných služeb, včetně práva zjištěná porušení sankcionovat), ale není oprávněna kontrolovat smluvní vztahy, ani to, zda smluvní strany dodržují ustanovení občanského zákoníku či plní své smluvní závazky. Na závěr uvedla, že věcně příslušný k rozhodnutí o nekalé obchodní praktice Dodavatelů je pouze příslušný soud.

S názorem ČOI, že k rozhodnutí nekalé obchodní praktice Dodavatelů je příslušný pouze soud, nesouhlasím, jelikož jedině ERÚ nebo ČOI mají dostatečné prostředky k rychlému postihu protiprávního jednání Dodavatelů, zejména mohou uložit za toto jednání sankci. Sankce totiž představuje dostatečný prevenční prostředek, který může zabránit Dodavatelům v páchání dalších nekalých obchodních praktik u jiných zákazníků.

Jak již bylo řečeno výše, Smlouva podléhá režimu energetického zákona a Kupní smlouva občanskému zákoníku. Jelikož v tomto případě jde o jednání Dodavatelů vzniklé ze smluvního vztahu se zákazníky, nikoli o veřejnoprávní oblast, je podle mého názoru příslušným orgánem ERÚ.

Na tomto závěru se dle mluvčího Ministerstva průmyslu a obchodu ČR shodli konec konců také odborníci z Ministerstva průmyslu a obchodu, ERÚ a ČOI a na společném jednání, což dle mluvčího Ministerstva průmyslu a obchodu ČR rovněž potvrdila také Veřejná ochránkyně práv[8].

3) Jak je to se vzájemnou závislostí Smlouvy a Kupní smlouvy?

Otázku vzájemné propojenosti obou smluv vyřešil Ústavní soud České republiky (sp. zn. II. US 908/16), který se v rámci rozhodování o ústavní stížnosti vypořádal s otázkou vzájemného propojení obou smluv tak, že uvedl: *„...jakkoliv se Smlouva a Kupní smlouva označují poskytovatelem služeb formálně za oddělené, jde obsahově o hlavní smlouvu a vedlejší ujednání k této smlouvě, jež bylo naplněno...“*.

Zde Ústavní soud jasně deklaroval, že se jedná o hlavní a vedlejší smlouvy, resp. smlouvy na sobě navzájem závislé ve smyslu § 1727 občanského zákoníku[9].

Tento názor dále také podporuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů č. 2011/83/EU, která v čl. 2 odst. 15 definuje závislou smlouvu (ve směrnici pojmenována jako doplňková) jako smlouvu, na základě níž získává spotřebitel zboží nebo služby, které souvisejí se smlouvou uzavřenou na dálku nebo smlouvou uzavřenou mimo obchodní prostory, a toto zboží nebo služby jsou poskytovány obchodníkem nebo třetí stranou na základě ujednání mezi uvedenou třetí stranou a obchodníkem.

Ustanovení Kupní smlouvy hovořící o vzájemné nezávislosti Kupní smlouvy a Smlouvy je tak značně zavádějící a nepravdivé.

Není ani podstatné, že jsou obě výše uvedené smlouvy na jiné listině. Zde naopak platí, že se Dodavatelé snaží obcházet zákaz sankcí za využití práva zákazníka dle § 11a energetického zákona tím, že sankci formálně umístili do jiného smluvního dokumentu. Z tohoto důvodu je nutné aplikovat ustanovení § 11a energetického zákona vylučující ukončení Smlouvy spojené se sankcí nejen na Smlouvu, ale i na Kupní smlouvu. Na závěr o nezákonnosti požadovaného doplatku kupní ceny nemůže nic změnit ani skutečnost, že je tento důsledek v Kupní smlouvě výslovně ujednán. **Smyslem**

a účelem kogentního ustanovení § 11a energetického zákona je totiž ochrana spotřebitele. Této ochrany nelze spotřebitele zbavit odchylkou od citovaného pravidla ani za situace, kdy s tímto zákazník souhlasí[10].

Ačkoliv obě smlouvy jsou pravidelně sepisovány na samostatných listinách, je zřejmé, že jsou obě smlouvy vzájemně propojenými smlouvami uzavřenými při témže jednání. Nadto obě smlouvy jsou smlouvami formulářového typu a sledují stejný cíl, kterým je snaha skupiny BEE získat nového zákazníka.

Na základě výše uvedeného jsem přesvědčen, že se jedná o vzájemně propojené smlouvy a že nárok Dodavatelů na zaplacení plné kupní ceny žárovek je nárokem neoprávněným, a tedy také nekalou obchodní praktikou, neboť požadavek úhrady údajného doplatku kupní ceny z Kupní smlouvy není svojí povahou ničím jiným nežli sankcí za ukončení Smlouvy, která je podle § 11a energetického zákona jednoznačně zakázaná.

4) Jak mají zákazníci dále postupovat?

Jde-li o postup zákazníků vůči požadavkům Dodavatelů na doplacení plné kupní ceny žárovek, tak tomu beze sporu pomohlo vyřešení předchozí otázky o vzájemné závislosti obou smluv. Platí tedy, že zánikem Smlouvy zaniká i Kupní smlouva a obě smluvní strany jsou povinny vrátit si vše, co si z Kupní smlouvy plnily. Tak tedy pokud zákazník Dodavateli vrátí žárovky, nemá Dodavatel nárok na úhradu doplatku kupní ceny, a dokonce je povinen zákazníkovi vrátit jím uhrazenou zvýhodněnou cenu (např. ve výši 1,- Kč).

V případě, že už zákazník nemůže Dodavateli žárovky nepoužité a v nepoškozeném obalu vrátit a nechce hradit doplatek kupní ceny, je povinen nahradit takovému Dodavateli obvyklou cenu žárovek, případně cenu, o kterou se jejich hodnota oproti ceně obvyklé snížila. Obvyklou cenou se nemá na mysli cena určení v Kupní smlouvě, ale cena, které by bylo dosaženo při prodeji obdobné věci ve stejné době a v obvyklém obchodním styku. Pokud i přes výše uvedené budou zákazníci Dodavateli kontaktováni za účelem doplatku minimálně plné kupní ceny, doporučuji takový postup nahlásit na ERÚ. V případě, že by vznikl spor o obvyklou hodnotu žárovek, které zákazník Dodavateli nevrátil nebo je vrátil použité či poškozené, doporučuji podat návrh na mimosoudní řešení spotřebitelského sporu u ČOI.[11]

Mgr. Karel Linhart

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Obvyklá cena všech žárovek, které zákazník od Dodavatele obdržel, je nižší, než kterou Dodavatel

v případě ukončení Smlouvy v souladu s § 11a energetického zákona po zákazníkovi požaduje.

[2] Dáno do souladu s § 1829 odst. 1 občanského zákoníku.

[3] Součástí upomínky byla zároveň výhrůžka, že pokud neuhradí dlužnou částku, dojde k ukončení či přerušení dodávek energií, aniž by však tito Dodavatelé takovým zákazníkům ve většině případů skutečně energie dodávali (zákazníci totiž většinou Smlouvy ukončili ještě před změnou dodavatele).

[4]
[5] Ust. § 5 odst. 1 zní: „Obchodní praktika se považuje za klamavou, pokud obsahuje věcně nesprávnou informaci a je tedy nepravdivá, což vede nebo může vést spotřebitele k rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil.“

[6] Ust. § 5b odst. 1 zní: „Obchodní praktika se považuje za agresivní, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem výrazně zhoršuje nebo může výrazně zhoršit svobodu volby nebo chování spotřebitele ve vztahu k výrobku nebo službě, a to obtěžováním, donucováním včetně použití fyzické síly nebo nepatřičným ovlivňováním, čímž způsobí nebo může způsobit, že spotřebitel učiní rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil.“

[7] Ust. § 4 odst. 1 zní: „Obchodní praktika je nekalá, je-li v rozporu s požadavky odborné péče a podstatně narušuje nebo je způsobilá podstatně narušit ekonomické chování spotřebitele, kterému je určena, nebo který je jejímu působení vystaven, ve vztahu k výrobku nebo službě. Je-li obchodní praktika zaměřena na určitou skupinu spotřebitelů, posuzuje se podle průměrného člena této skupiny.“

[8] Viz záznam z pořadu Černé ovce odvysílaný na České televizi dne 21. září 2017, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[9] Ust. § 1727 občanského zákoníku zní: „Každá z několika smluv uzavřených při témže jednání nebo zahrnutých do téže listiny se posuzuje samostatně. Plyne-li z povahy několika smluv nebo z jejich účelu známého stranám při uzavření smlouvy, že jsou na sobě závislé, je vznik každé z nich podmínkou vzniku ostatní smluv. Zánik závazku z některé z nich bez uspokojení věřitele zrušuje ostatní závislé smlouvy, a to s obdobnými právními účinky“.

[10] srov. s ust. § 1812 odst. 2 občanského zákoníku.

[11] Viz právně nezávazné stanovisko oddělení ADR České obchodní inspekce ze dne 18. července 2017 ke sporům týkajícím se prodeje LED žárovek v souvislosti se změnou dodavatele energií sjednávanou mimo obchodní prostory, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)